

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	๕
คำนำโดย น. ณ ปากน้ำ	๖
คำนิยมโดย อาจารย์ศิริชัย นฤมิตรเลขการ	๗
คำนำจากผู้เขียน	๘
ภาค ๑ การศึกษา สักรวจ และวิจัย	๑๑
บทที่ ๑ บทนำ	๑๒
วัตถุประสงค์	๑๓
วิธีการศึกษา	๑๔
บทที่ ๒ ผลของการศึกษาวิจัย	๑๖
พื้นที่ที่พบเรือนกาแล	๑๖
สถานภาพของเรือนกาแล	๑๗
ลักษณะรูปร่างของเรือนกาแล	๑๗
ส่วนประกอบและโครงสร้างของเรือนกาแล	๑๙
การตกแต่งประตู-หน้าต่าง	๓๕
ลักษณะสถานที่ตั้งและองค์ประกอบของบ้าน	๔๐
ทิศที่ตั้งของเรือนกาแล	๔๑
แผนผังพื้นที่อาคารเรือนกาแลแต่ละหลัง และรูปถ่ายประกอบ	๔๑
ภาค ๒ วิเคราะห์วิจารณ์เรือนกาแล	๗๙
บทที่ ๓ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของล้านนา (โดยสังเขป)	๘๐
บทที่ ๔ พิธีกรรมในการปลูกเรือน	๘๓
การหาฤกษ์ยามและช่วงเวลาที่เหมาะสม	๘๔
การหาวัสดุและเตรียมการ	๘๕

การหาสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกเรือนและเตรียมการ	๘๕
พิธีปัก (ยก) เสาเรือนลงหลุม	๘๗
บทที่ ๕ ไทยวนและที่มาของเรือนกาแล หรือเรือนแบบ “เชียงแสน”	๘๙
บทที่ ๖ ลักษณะทั่วไปและการแบ่งชนิดเรือนกาแล	๙๓
บทที่ ๗ สัดส่วนของเรือน	๑๐๔
บทที่ ๘ ส่วนประกอบโครงสร้างและลักษณะเฉพาะของเรือนกาแล	๑๐๖
เสา	๑๐๖
เสาดั้ง-ใบดั่ง	๑๐๘
วาง-ตง	๑๐๘
พื้นเรือน	๑๐๙
เป็นท้อง	๑๐๙
เครื่องบน	๑๐๙
ซื่อและแปหัวเสา	๑๐๙
ซื่อกว้น (ซื่อกัด) เสาไม้ต่างไหม เสาปีก (เสาตุ๊กตา)	๑๑๑
ตั้งโย	๑๑๑
แปจอง	๑๑๒
คาบ	๑๑๒
กลอน, กอน (กลอน) และก้านผ้า (ไม้ระแนง)	๑๑๒
ดินขอ (กระเบื้องดินเผา)	๑๑๒
เป็นน้ำย่อย (เชิงชาย)	๑๑๒
ซั่วอัยัน	๑๑๔
เชิง (ผ้าหรือเพดาน)	๑๑๔
บันลม	๑๑๔
ลักษณะทรงหลังคา	๑๑๕

แหนบ (जू)	๑๒๖
ความสัมพันธ์ระหว่างความยาวและความสูงของजू	๑๒๑
แหนบเดิน	๑๒๓
ฝ่า	๑๒๔
บทที่ ๙ ส่วนประกอบอื่นๆ ของเรือนกาแล	๑๔๐
ประตูเรือน	๑๔๐
บานประตูและขั้มตุ	๑๔๓
แส่ว	๑๔๔
ปล่อง, ป่อง, ประตูป่อง	๑๔๔
ยาง (เต้า)	๑๔๗
ยางค้ำ, ปีกยาง	๑๔๗
ฮางริน (รางน้ำ)	๑๕๑
ข้าวย่าน	๑๕๒
ควั่น	๑๕๒
ชาน	๑๕๒
เหล็กกน (ตะปู, ตะปูจีน)	๑๕๓
ขันได (บันได) และเสาแหล่งหมา	๑๕๔
ร้านน้ำ	๑๕๕
หิ้งพระ, หิ้งพระเจ้า	๑๕๗
หิ้งผีปู่ย่า	๑๕๙
บทที่ ๑๐ การตกแต่ง	๑๖๐
กาแล	๑๖๐
รูปทรงกาแล	๑๖๑
ลวดลายแกะสลักของกาแล	๑๖๑
ที่มาของกาแล	๑๖๙
หุ้มยนต์, ห้ายนต์	๑๗๑

ลวดลายการแกะสลักของหุ้มยนต์	๑๗๒
ลายแกะสลัก “ขั้ม”	๑๗๕
กระดุกงู	๑๗๗
การโค้งเว้าขอบล่าง	๑๗๗
เอกลักษณ์ของลวดลายล้านนา	๑๗๘
ไม้ปิดหัวแป ไม้ปิดหัวอกไก่	๑๗๙
บทที่ ๑๑ การจัดแบ่งส่วนใช้สอย	๑๙๑
บทที่ ๑๒ เครื่องใช้ประจำบ้านและสิ่งประดับอื่นๆ	๑๙๔
บทที่ ๑๓ องค์ประกอบอื่นๆ ของบ้าน	๑๙๗
หลองเข้า, หลองข้าว (ยั้งข้าว)	๑๙๗
ท่อมน้ำ, ท่อมอาบน้ำ	๒๐๑
ข่วงบ้าน (บริเวณบ้าน) และรั้วบ้าน	๒๐๑
บทที่ ๑๔ เรือนกาแลและอาคารร่วมสมัยในล้านนา	๒๐๒
บทที่ ๑๕ ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเรือนกาแลและอายุเรือน	๒๐๕
ลักษณะเรือนกาแลและอายุของเรือน	๒๐๕
ภาค ๓ สรุป	๒๐๗
บทที่ ๑๖ การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเรือนกาแล	๒๐๘
และเรือนไทยเดิมภาคกลาง	
บทที่ ๑๗ บทสรุป	๒๑๔
บทที่ ๑๘ บทส่งท้าย	๒๑๖
บรรณานุกรม	๒๑๙
ดัชนี	๒๒๐